

Ärende: Materialval vid Lilla holmens promenadstråk

Funktionsrätt Åland har i nära samarbete med Mariehamns stad diskuterat Lilla holmens utförande inför byggandet av den tillgängliga badstranden. Som en del i upprustningen av Lilla holmen anläggs en promenad. I det första utkastet av promenaden var den utformad i betong. Stadsmiljönämnden utreder nu om promenaden kan anläggas i trä istället för betong. På grund av en möjlig byte av material för promenaden begär Mariehamns stad ett utlåtande från Funktionsrätt Åland om vilket materialval som fungerar bäst utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Funktionsrätt Åland tackar Mariehamns stad för möjligheten att lämna in ett utlåtande.

Funktionsrätt Åland lämnar följande remissvar:

Några generella påpekanden

Alla förbindelseleder, såsom promenadstråk, ska vara lätta att upptäcka och ha en jämn, fast och halkfri yta, även i blött väder. Det ska finnas möjlighet för vattenavrinning, så att vattnet inte samlas på ytan och hindrar promenadens användning. Det ska även finnas ett avåkningskydd på 50 mm som garanterar att en rullstol eller ett annat hjulförsett hjälpmedel inte rullar över kanten samtidigt som den hjälper separera materialen från varandra. Avvikelse i ytjämnheten får vara högst 20 mm i höjd. Promenadstråk ska också vara utformade så att de kan underhållas på ett ändamålsenligt sätt och vara tillräckligt breda; rekommendationen är minst 1800 mm så att två rullstolsburna personer kan passera varandra utan risk för kollision. För maskinellt underhåll krävs oftast en bredd på minst 2300 mm. Den frihöjden ovanför promenaden ska vara minst 2200 mm hög, men en maskinellunderhållning kan kräva mer än det.

Nedan har vi listat fördelar och nackdelar med betong jämfört med trä:

Betong

Fördelar:

Betong har lång hållbarhet och under dess livslängd kräver den endast lite underhållsarbete. Betongens kvalitet kan bevaras över tid och betong kan motstå hårda väderförhållanden utan att förlora sin yta. Betong börjar inte brinna och tål fukt. Dessutom är betong halkfri även när ytan är våt. Betong möglar inte och betong är i princip möjligt att återvinna. Saltvatten påverkar inte betong. Promenadvägar gjorda av betong har ofta god framkomlighet när ytan är väl lagd, jämn, fast och halkfri.

Nackdelar:

Det kan vara svårare att göra ändringar i betong efter att promenaden är anlagd. Betong har kan bli varm i solen. För långa sträckor kan det hårda underlaget upplevas som obehagligt för vissa individer.

Trä

Fördelar:

Brädor anlagda som en träspång kan vara en acceptabel beläggning utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Ytan är hård och fast, vilket kan ge en god framkomligheten för personer i exempelvis rullstol. Trä är flexibelt, vilket gör det lätt att forma enligt behov. Brädorna läggs vertikalt i färdriktningen med högst 5 mm mellanrum mellan dem. Ohyvlade brädor minskar halkrisken, men trä blir lätt halt när det blir blött. Trä är mer luftigt än betong och naturligt ljudabsorberande, vilket kan minska eko och reflekterande ljud.

Nackdelar:

Flisbildningen kan bli stor. Sanden som förflyttas från stranden till promenaden kan snabbt slita på ytan och orsaka att flisor bildas. Det är viktigt att ta hänsyn till markunderlaget eftersom sanden kan verka som sandpapper mot träytan. Trä måste behandlas korrekt för att motstå yttre påverkan och behöver regelbunden underhåll för att bevara sin livslängd och användarvänlighet. Saltvatten kan leda till röta, mögelbildning eller andra skador som förkortar trädets livslängd.

Träytor måste kontrolleras regelbundet för att undvika att spikar eller andra främmande föremål sticker upp och orsakar skada. Trä är ett levande material som kan röra sig, och om det finns ledstänger bör de inspekteras årligen. Trä bör helst inte placeras direkt på marken där det kan utsättas för fukt, då måste det bytas regelbundet.

Slutsatser

Funktionsrätt Åland anser att betong är det bästa materialvalet för Lilla holmens promenad på grund av närheten till saltvatten, sandstranden, kraven på underhåll och långvarig hållbarhet. Även om båda alternativen kräver underhåll, som att rensa bort sand och löv från promenaden, så är betong generellt mer hållbart och potentiellt kräver mindre underhåll än trä. Trä kan vara mer opålitligt än betong och det finns en mångfald av träslag och bräduformningar som också påverkar tillgängligheten och användarvänligheten.

Avslutningsvis är det värt att notera att Funktionsrätt Åland finner det utmanande att starkt rekommendera det ena materialet över det andra, men enligt befintlig information verkar betong vara det mer gynnsamma alternativet. Ur ett tillgänglighetsperspektiv är det fördelaktigt att ha en fast, jämn och stabil yta, vilket betong kan garantera.

Mariehamn 7 maj 2024

Karl Wahlman, tillgänglighetskartläggare   Alexandra Gamba, sakkunnig inom tillgänglighet

